

СЛУЖБЕН ГЛАСНИК НА ОПШТИНА РЕСЕН

-

31.07.2018 .

бр.9 година 53

. 047/551- 483

АКТИ НА ОП[ТИ НА РЕСЕН

1.

(,, ” 50 1 3 71 1 ” 3
O .5/02)
13/2013, 8/2015 11/2015) (,, .7/2010,

– 2018 | ,
| , – 2018

30.07.2018 .

.09-1502/1
31.07.2018

..

86 (,,
” .7/2010, 13/2013, 08/2015 11/2015)
30.07.2018 ,
– 2018 , |

1.

| , – 2018 .

.08-1436/3
30.07.2018

..

2.

(„ „ 50 1 3 71 1 3
O („ .5/02) ” .7/2010,
13/2013, 8/2015 11/2015)

—

—

30.07.2018 .

.09-1502/2
31.07.2018

..

(„ „ 36 1 10 36
(„ .5/02) 23 1 „ . 7/10, 13/13, 8/15
11/15), 30.07.2018

—

1

1300 3 50 w.

2

30%

70%

(— 24 :)

3

700.000,00 .

4

5

.08-1436/4
30.07.2018

..

3.

(,, 50 1 3
” .5/02) 71 1 3
O („ .7/2010,
13/2013, 8/2015 11/2015)

-

-

30.07.2018

.09-1502/3
31.07.2018

..

(„ 36 1 10
 „ .5/02), 23 1 36
 11/15), 21 “ .7/10, 13/13, 8/15
 („ 21/18) “ 78/15, 106/15, 153/15, 190/16
 30.07.2018

-

1

-

.2

12.45 2,

2

1,

3

4

“

”

.08-1436/5
30.07.2018

4.

(„ 50 1 3 71 1 3
” .5/02) „ ” .7/2010,
O („
13/2013, 8/2015 11/2015)

,
30.07.2018 .

.09-1502/4
31.07.2018 . .

36 1 15 62 1 11 3
(„ „ .5/02), . 114/06, 6/09, 145/12, 41/14, 33/16,
106/16 120/16) („ 23 1 42 („
“ . 7/10, 13/13, 8/15 11/15),
30.07.2018 ,

1
26.06.2008 , .07 – 1564/9
, .07 – 1068/17 20.04.2012 ,
, 4 : .07 – 1807/18 27.06.2013
:

-
-
-
-
-
-

- -
 - -
 - -
 - -
 - -
 - -
 - -
 - -
 - -
 - -
 - -

2

.08-1436/6
30.07.2018

5.

(,,⁵⁰ ” ¹ 3
 „ .5/02) 71 1 ” 3
 O (,, .7/2010,
 13/2013, 8/2015 11/2015)

, , ,
 , , ,
 ,
 30.07.2018

.09-1502/5
31.07.2018

(„ 6 1 3
„, .79/09), 14 36 1 15
(„ „, 5/02), 23
(„ „, .7/2010, 13/2013,
8/2015 11/2015),
30.07.2018 , :

, , ,

1

, , ,

.08- 418/2 21.05.2018 .

2%

.

.

2

“

”

.08-1436/7
30.07.2018

..

6.

(„ „ 50 1 3 71 1 3
 O „ .5/02) „ .7/2010,
 13/2013, 8/2015 11/2015) („

,
 30.07.2018 .

.09-1502/6
 31.07.2018 . .

(„ 22 (1) „ 5/02) 23 (1)
 47 („ „
 7/10, 13/13, 8/15 11/15),
 30.07.2018 ,

1

2

: , , , , ,

3

4

“ ” .

.08-1436/8
30.07.2018

..

Акциски план за вклучување на јавноста, Општина Ресен

Содржина

1. ИЗВРШНО РЕЗИМЕ.....	12
2. ВОВЕД.....	14
3. ВОСПОСТАВУВАЊЕ НА ЦЕЛИ ЗА УЧЕСТВО НА ЈАВНОСТА.....	15
4. ОСНОВНИ ПОДАТОЦИ ЗА ОПШТИНАТА.....	17
4.1 Географска положба	17
4.2 Население	18
4.3 Објекти кои вршат образовни и здравствени дејности	19
4.4. Клима.....	19
4.5 Геологија и хидрогеологија	20
4.6 Квалитет на воздух.....	22
4.7 Управување со води.....	22
4.8 Управување со отпад	24
4.9. Бучава.....	25
4.10. Биодиверзитет и заштитени подрачја.....	25
4.11. Проблеми од областа на животна средина со кои се соочува општината	27
4.11.1. Проблеми со биолошката разновидност и градското зеленило во Општината.....	27
4.11.2. Идентификувани проблеми во однос на квалитетот и искористувањето на почвата	28
4.11.3. Проблеми при управување со отпадот во Општина Ресен	28
5. ЗДРУЖЕНИЈА НА ГРАЃАНИ КОИ ФУНКЦИОНИРААТ ВО ОПШТИНА РЕСЕН	29
6. МЕТОДИ ЗА ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА НА ПРОЦЕСОТ ЗА ВКЛУЧУВАЊЕ НА ЈАВНОСТА	29
6.1. Информирање на јавноста	30
6.2. Креирање на консензус и барање на договор	32
6.3. Најчесто употребувани алатки кои се користат во процесот на вклучување на јавноста	33
7. ЕВАЛУАЦИЈА НА ПРОЦЕСОТ ЗА ВКЛУЧУВАЊЕ НА ЈАВНОСТА.....	34
8. АКЦИИ ЗА АКТИВНО ВКЛУЧУВАЊЕ НА ЈАВНОСТА	34
8.1. Преглед на акции за подигнување на јавна свест и вклучување на јавноста.....	36

Име на проект	„Зголемено вклучување на граѓанското општество во процесот на донесување одлуки од областа на животна средина“
Име на документ	Акциски план за вклучување на јавноста за Општина Ресен
Нарачател	ЗГ „Центар за климатски промени“ Гевгелија
Корисник	Општина Ресен
Изработено од	Дејан Лазаров, Консултант за животна средина
Соработници во подготовката на документот	Ајман Алмалла, Раководител на Сектор за животна средина, Општина Ресен Томе Крстевски, Глобал Досер Битола Габриела Балеска, Глобал Досер Битола М-р Кристина Петровска, инженер за животна средина Анета Китевска, консултант за животна средина Филип Стојановски, дипл. маш. инж., Центар за климатски промени Бојана Станојевска Пецуровска, Центар за климатски промени
Статус на документ	Финален
Финансирано од	Цивика Мобилитас
Дата	20.12.2017 година

1. ИЗВРШНО РЕЗИМЕ

Акцискиот план за поголема вклученост на јавноста во процесот на донесување одлуки во областа на животната средина е изработен за потребите на Општина Ресен, со цел да ја подобри соработката помеѓу Единиците на локалната самоуправа (ЕЛС), Граѓанските организации (ГО) и локалното население, како и да допринесе кон поголема вклученост на јавноста во процесот на донесување одлуки од областа на животната средина. Во изработката на планот беа активно вклучени претставници од општината и граѓанскиот сектор, со што се потврдува посветеноста и заложбата на општината за спроведување на планот, вклучување на јавноста и активната соработка со граѓанскиот сектор.

Со овој акциски план се очекува да се постигне :

- Зголемена вклученост на граѓанските организации во процесот на донесување одлуки од областа на животната средина на локално ниво
- Зголемена свест на граѓанските организации за прашања поврзани со животната средина а со тоа и поголема вклученост во креирањето на општествени промени во однос на доброто владеење и носењето одлуки на локално ниво
- Подобра соработка помеѓу граѓанскиот сектор и локалната самоуправа на полето на креирање и донесување одлуки од областа на животната средина.

Акцискиот план содржи мерки и активности за заштита на животната средина и здравјето на луѓето кои се во интерес на локалното население и се во надлежност на општината. Мерките и активностите се идентификувани заедно со општината и граѓанскиот сектор и истите се реални, временски детерминирани за кои не се потребни големи финансиски средства за спроведување.

Методологија на работа

Во процесот на подготовка на акцискиот план, користена е следната методологија:

- Анализа на стратешките документи на Општината од областа на животната средина
- Анализа на моментална состојба за вклученоста на јавноста во процесот на донесување на одлуки за животна средина
- Утврдување на проблемите од областа на животна средина (воздух, бучава и отпад) во Општината
- Поставување на цели и мерки за зголемена вклученост на јавноста во процесот на донесување на одлуки од областа на животната средина

Со цел поуспешна и детална изработка на акцискиот план се формираше работна група која беше составена од претставници на Единиците на локалната самоуправа, Граѓански организации и консултант за животна средина. Работната група беше составена од релевантни и стручни лица, кои со своето знаење придонесуваат за општеството. Благодарение на добрата соработка, редовната комуникација и одржаните состаноци беше направена детална анализа на стратешките документи од областа на животната средина и оценката на моменталната состојба за вклученоста на јавноста.

Во работните групи беа дефинирани клучните проблеми во сите области на животната средина и беа утврдени активности за решавање на проблемите. Приоритизацијата на проблемите беше направена врз основа на дефинирани критериуми и во согласност со финансиските и

другите расположливи ресурси за спроведување на ваков вид активности и решавање на приоритетните проблеми во Општината.

Потоа се дефинираа целите и акциите за спроведување на активностите за решавање на приоритетните проблеми од сите области на животната средина. Воедно беа идентификувани и засегнатите страни и надлежните институции за секоја активност поединечно.

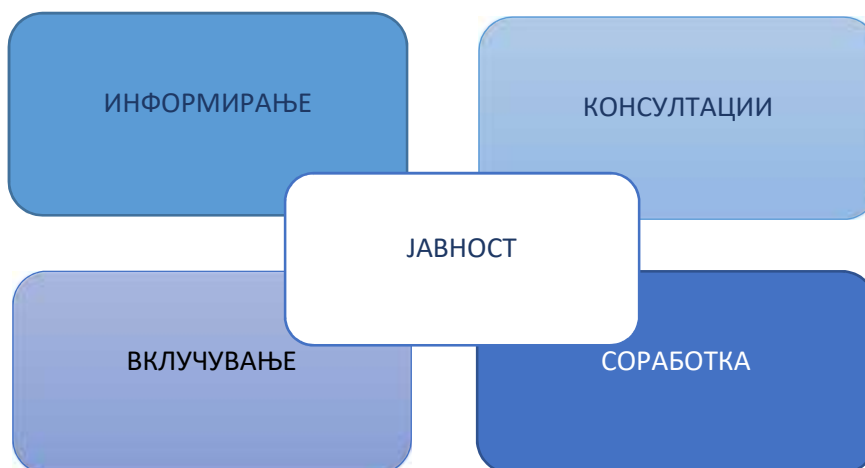
Овој акциски план е изработен во рамките на проектот „Зголемено вклучување на граѓанското општество во процесот на донесување одлуки од областа на животна средина“, кој е финансиран во рамките на програмата за акциски грантови на Цивика Мобилитас, а имплементиран од Центар за климатски промени Гевгелија. Целта на проектот е зголемена вклученост на граѓанските организации во процесот на донесување одлуки од областа на животна средина на локално ниво, како и подобрена соработка на граѓанскиот сектор и локалната самоуправа на полето на донесување одлуки од областа на животна средина на локално ниво. Проектот се реализираше во периодот од 01.07.2016 до 31.12.2017 година.

Општина Ресен беше одбрана да учествува во проектот врз основа на доставената апликација на јавниот повик за учество во проектот и исполнување на сите критериуми од повикот. Општината е корисник на проектот и активно учествуваше во спроведувањето на сите проектни активности.

2. ВОВЕД

Учеството на јавноста може да биде било кој процес каде мислењето на јавноста е директно вклучено во процесот на донесување на одлуки и дава целосно разгледување на учеството на јавноста во донесувањето на самата одлука. Учеството на јавноста е процес кој се состои од серија на активности и акции за даден проект се со цел да се информира јавноста но и да се добие некакво мислење од нивна страна. Учеството на јавноста е процес кој им овозможува на заинтересираните страни (оние кои имаат интерес или имаат удел во дадено прашање, поединци, групи, здруженија, заедници) да влијаат врз процесот на донесување на одлуки за области и теми кои влијаат врз нивното здравје и квалитет на живот. Многу важна работа во процесот на вклучување на јавноста е правилниот избор на начините како јавноста би се вклучила. Постојат различни начини за учество на јавноста кои зависат од потенцијалот за јавно влијание врз одлуката. Таквите начини се:

- Информирање на јавноста со обезбедување на податоци и информации кои би помогнале да се разбере тематиката, опциите, решенијата,
- Консултации со јавноста со цел добивање на повратна информација за одредени алтернативи или одлуки,
- Вклучување на јавноста во процесот на донесување на одлуки со цел да се земат во предвид нивните ставови, посебно во развојот на критериумите за одлучување и опции,
- Соработка со јавноста со цел развој на критериуми и алтернативи и идентификување на дадено решение.

Слика 1 Начини за учество на јавноста

Ва зависност од тоа на кој начин јавноста ќе биде вклучена, вклучувањето на јавноста нуди употреба на различни алатки и техники за информирање, обезбедување на влезни податоци и во некои случаи градење на консензус и постигнување на договор. Вклучувањето на јавноста не само што е добра и потребна работа, всушност тоа е активност што резултира со добивање на подобри резултати за дадена тематика како и подобро управување со средината. Кога ќе биде добро осмислена, учеството на јавноста би резултирала со два значајни придобивки:

- Подобрена комуникација помеѓу засегнатите страни со спроведување на одлуки кои се одраз на јавните интереси и вредности и
- Развивање на долгорочни капацитети во здруженијата со цел решавање и управување со предизвиците кои ги разгледуваат социјалните прашања, често надминувајќи ги долгогодишните разлики и недоразбирања.

Учеството на јавноста придонесува кон донесување на подобри одлуки бидејќи носителите на одлуки имаат повеќе информации во форма на дополнителни факти, вредности и перспективи добиени преку учество на јавноста. Тие потоа може да ги вклучат најдобрите информации како и експертиза за засегнатите страни. Одлуките се применливи и одржливи бидејќи истите ги таргетираат потребите и интересите на сите засегнати страни вклучувајќи ги и ранливите/маргинализирани групи. Сите одлуки кои се добиени од процесите на вклучување на јавноста се сметаат како легитимни и се помалку предмет на оспорување. Носителите на одлуки кои во целост ги разбираат интересите на засегнатите страни исто така се подобри комуникатори, способни за објаснување и донесување на одлуки во однос на разбирање на засегнатите страни и на начин на кои се однесуваат нивните вредности и интереси.

Со цел воспоставување и одржување на ефикасно учество на јавноста носителите на одлуки мораат внимателно да размислат како ќе го подржат целиот процес. Некои важни елементи за успешно учество на јавноста се:

- Доволно средства за спроведување на проектот – обезбедување на финансии и луѓе за поддршка на сите аспекти во процесот, вклучувајќи ја и процената на ситуацијата, теренските активности и добивање и инкорпорирање на учеството на јавноста со ресурси посветени на вклучување на ранливите популации и преоптоварени делови на заедницата,
- Активно учество на јавноста во делот за комуникација – спроведување на обука за комуникација, меѓусебна соработка, управување со конфликти,
- Интегритет – доверба и кредибилитет во власта се од суштинско значење за успешно вклучување на јавноста. Учеството на јавноста нема да биде успешна доколку носителите на одлуки се корумпирани или неискрени,
- Доверба – знаењето и познавањата на јавноста ќе резултираат со донесување на подобри одлуки и учеството на јавноста ќе доведе до подобро управување со заедницата,
- Можност за вклучување – обезбедување дека носителите на одлуки знаат како да ја вклучат јавноста во целиот процес и искористување на нивното знаење и способности за ефикасно учество во процесот,
- Целосна транспарентност – навремено споделување на лесно разбирливи и достапни информации за едуцирање на јавноста за одредени прашања и опции.

Учеството на јавноста треба да се гледа како можност за донесување на моќни одлуки – решавање на проблемите во најширока можна мера и обезбедување на придобивка за сите засегнати страни. Кога процесот за вклучување на јавноста е спроведен успешно и навремено резултатите од истиот се широко прифатливи, применливи и одржливи.

3. ВОСПОСТАВУВАЊЕ НА ЦЕЛИ ЗА УЧЕСТВО НА ЈАВНОСТА

Целите е потребно да бидат јасни, остварливи и мерливи. Целите ги дефинираат конкретните исходи од активностите кои носителот на одлуки има потреба да ги спроведе. Јасно дефинираните цели ќе помогнат кон:

- Поставување на реални очекувања за планот,
- Избор на соодветни и значајни активности за учество на јавноста,
- Идентификување на потребите за размена на информации,
- Одржување на фокус за поставување и спроведување на планот,
- Одржување на ниво на транспарентност и одговорност во текот на целиот процес и
- Воспоставување на индикатори кои ќе се користат за мерење и евакуација на успехот.

При спроведување на проекти, активности, кампањи и други слични активности каде е потребно да се земе во предвид и мислењето на јавноста, потребно е да се дефинираат фазите кои го опфаќаат целокупниот процес. Последователно за секоја фаза е потребно да се дефинира соодветна цел која треба да се постигне за да самиот процес на вклучување на јавноста биде ефикасен. Овој акциски план ги дефинира целите кои е потребно да се зададат за да имаме успешна реализација на дефинираните активности во продолжение. Во следната табела се дадени фазите кои ги опфаќаат процесите со соодветно дефинираните цели:

Табела 1 Воспоставување на цели за учество на јавноста

Фаза	Цели
Планирање	- Собирање на информации од заинтересираните страни кои се однесуваат на степенот и природата на интерес со цел подобро да се планираат активностите за учество на јавноста - Собирање на локално знаење од заинтересираните страни за да се подобрат знаењата за животната средина, културните и социо-економските особености со цел определување на обемот на проектот
Анализа на податоци и подготовка на извештај	- Разбирање на ставови, причини за ставовите на заинтересираните страни во врска со тоа кои се потенцијалните влијанија врз животната средина - Поделба на влезните параметри односно ставови во врска со потенцијалните алтернативи и мерки за ублажување на влијанијата врз животната средина - Соработка меѓу сите заинтересирани страни за решавање на дадена тема односно специфично прашање
Ревизија	- Добивање на коментари од засегнатите страни со цел проверка на информациите - Обезбедување на повратна информација од засегнатите страни за тоа каков бил нивниот придонес, став, прашања и проблеми во целиот процес
Донесување на одлука	- Информирање на јавноста за донесените одлуки и решенија и каков бил нивниот придонес и кои се следните чекори
Реализација	- Воспоставување на процес и/или задача за заинтересираните страни во процесот на ублажување или во програмата за следење

4. ОСНОВНИ ПОДАТОЦИ ЗА ОПШТИНАТА

4.1 Географска положба

Општината Ресен се наоѓа во Преспанската Котлина, во југозападниот дел на Република Македонија и опфаќа површина од 739 km². Поделена на копно со 562 km² и вода со 177 km², претставува посебна просторна целина, која географски се простира околу пресекот на 41-от степен СГШ и 21-от степен ИГД.

Општината Ресен се граничи со општините Охрид, Битола и Демир Хисар. Во општина Ресен евидентирани се 44 топоними на места, од кои 43 се рурални, од нив 39 активни и 4 неактивни и една урбанизирана средина.

Општината Ресен е сместена во Преспанската котлина и ограничена со планините Баба (највисок врв Пелистер 2600 m) на исток и Галичица (2235 m) на запад. На север се планините Плакенска и Бигла (1933 m) а на југ на албанскиот дел со Горбач (1750 m) и нешто пониските ограници на Галичица.

Слика 2 Карта на општина Ресен со селските атари

4.2 Население

Според пописот од 2002 година во општина Ресен живеат 16.825 жители од кои 50,3% женско население а 49,7% машко население. Населението е распоредено во 4.847 домаќинства и 8.215 станови, со просечен број на членови во домаќинство 3,5 и просечна населеност од 23 жители на 1км². Според национална структура македонци се 76,07%, албанци 9,13%, турци 10,68%, срби 0,44%, власи 0,15%, роми 1,09 и други 2,44%.

Природното движење на населението искажано преку индикаторите за наталитет, морталитет и природен прираст, покажува тенденции на постојано намалување на стапките што резултира со релативно посмирен процес на репродукција на населението. Механичкиот прираст на населението е со негативно салдо.

Кај старосната структура на населението присутна е тенденција на опаѓање на учеството на помладите возрасни групи, за сметка на работоспособното население и групите над таа возраст.

Присутна е и тенденција на намалување на просечниот број членови на домаќинства.

Како најважни категории на демографско-економската структура се сметаат работоспособниот и активниот контингент на населението. Учеството на работоспособното население во вкупното население на определена агломерација е многу важна детерминанта на нејзиниот стопански развој.

Работната сила како непосреден носител на сите активности се регрутира од контингентот на работоспособното население т.е. мажите стари од 15-64 години и жените на возраст од 15-59 години.

Работоспособното население учествува со 63 % додека активното население опаѓа 32,2 %.

Табела 2 Вкупно население во Општина Ресен

Општина Ресен			
Населено место	Број на жители	Населено место	Број на жители
Арвати	137	Лавци	134
Асамати	175	Лескоец	12
Болно	237	Лева Река	60
Брајчино	134	Љубојно	186
Царев Двор	605	Наколец	262
Горна Бела Црква	187	Отешево	0
Долна Бела Црква	237	Перово	175
Долно Дупени	235	Петрино	0
Дрмени	416	Подмочани	306
Евла	106	Покрвеник	65
Езерени	203	Прељубје	16
Горно Дупени	59	Претор	142
Грнчари	417	Рајца	66
Илино	0	Ресен	8748
Избиште	176	Штрбово	184
Јанковец	1169	Шурленци	89
Коњско	3	Сливница	188

Козјак	117	Сопотско	222
Крани	416	Стење	438
Кривени	27	Стипона	0
Крушје	107	Волкодери	114
Курбиново	137	Златари	118

Извор: ЛЕАП Општина Ресен 2017 година

4.3 Објекти кои вршат образовни и здравствени дејности

Образование

Примарното образование во општина Ресен е организирано во пет основни училишта со 15 регионални класови. Општината има едно Општинско Средно Училиште, „Цар Самоил“. Во општината има една градинка „11ти Септември“, која е лоцирана во градот Ресен.

Здравство

Во општината Ресен има една јавна здравствена установа ЈЗУ "Здравствен дом" Ресен. Во овој здравствен центар основни здравствени услуги се обезбедени преку шест дивизии: примарната здравствена заштита - таа нуди идентификување, следење и проверување на здравствената состојба, преземање на експертски медицински мерки за подобрување на здравствената состојба, спречување, сузбивање и рано откривање на болести, обезбедување на итна медицинска помош, вклучувајќи го и возило, третман пракса, или домашна нега, грижа за бременоста и раѓањето, спроведување на превентивни, терапевтски и рехабилитациони мерки, додека специјализираната консултативна грижа навлегува во испитување и утврдување на заболувањата, повредите и спроведување на специјализирани дијагностички, терапевтски и рехабилитациони процедури. Во руралните средини здравствени услуги за населението се обезбедени од страна амбулантни возила за здравствена заштита во селата: Царев Двор, Крани, Љубојно и Претор. Во селата Стење, Штрбово, и Наколец постојат привремени клиници. Во општината постојат 15 приватни стоматолошки ординации, 7 приватни аптеки и 2 приватни клиници.

4.4. Клима

Климата во преспанската котлина е изложена на значајни медитерански и континентални влијанија и затоа се карактеризира како континентална или изменета континентална клима. При тоа преспанскиот регион од климатски аспект, слично како и од географско-административен аспект, може да се подели на Долна (или Мала) Преспа и Горна (или Голема) Преспа. Горна Преспа е под посилно континентално влијание, додека Долна Преспа е под посилно медитеранско влијание. Покрај тоа, климата во овој регион во голема мера е диктирана од водната маса на Преспанското Езеро, која со својата инертна термодинамика влијае врз сливното подрачје на Преспанското Езеро. На северната страна на езерото, која се карактеризира со умерена континентална клима, спротивно од најисточните и југоисточните региони каде доминира влијанието на медитеранот. За период од 1961 год. до 1991 год. регистрирани се следните климатски показатели:

Температура. Апсолутно најниската температура на воздухот изнесува $-26,5^{\circ}\text{C}$, регистрирана на 14 јануари 1968 год. Апсолутно максималната температура изнесува $+37,0^{\circ}\text{C}$, регистрирана на 6 јули 1988 год. Пролета е поладна од есента, мај е поладен од септември.

Мразот најрано се јавува во октомври, а најдоцна во мај. Просечниот мразен период изнесува 167 дена, а екстремниот 232 дена.

Врнежите се под влијание на медитеранскиот плувиометриски режим. Просечната годишна сума на врнежи изнесува $730,1 \text{ mm/m}^2/\text{год}$. Врнежите паѓаат во ладниот дел од годината, ноември до мај (јуни). Јули и август може да бидат и без врнежи. Снегот просечно се јавува од крајот на ноември до крајот на Март.

Котлината има подолготрајно **сончево зрачење**. Просечно годишно Општина Ресен има 2295 сончеви часови.

Од ветровите најголема зачестеност има северниот и источниот ветер.

Од другите правци **ветровите** се со помала зачестеност. Карактеристика е што во текот на денот дуваат од копното кон езерото, а во другиот дел од езерото кон копното.

Маглата е ретка појава. Просечно годишно се јавува 3-5 денови и тоа во зимскиот период од годината.

Просечната **релативна влажност** на воздухот изнесува 74%.

4.5 Геологија и хидрогеологија

Источната гранична рамка, блокот на Баба Планина со Бигла и Плаќенска Планина во основа се гранитни, водонепропустливи стенски маси. Површинскиот (фреатскиот) слој со длабочина 12,00-15,00 m е водопиен, вододржлив и изворски и кладенски. Во овие цврсто врзани карпести маси, развиен е пукнатински тип на издани. Затоа на источната рамка има повеќе постојани и повремени водотеци. Западната рамка, блокот на Галичица со Стара Планина, Иван Планина и Горбец, се варовнички и порозни, каде се регистрирани пукнатински системи во овие цврсто врзани карпести маси. Врнежите што паѓаат на нив, ги впиваат водите и преку подземни канали ги носат во Охридската Котлина и Езеро. Пример се Велгошките извори, Студенчишта и многу подводни извори до Св.Наум како и изворите во с.Тушемиште и Загоричани во Албанија. Дното на Охридското Езеро е пониско од Преспанското за 400,00 m, а разликата во нивоата на водата изнесува околу 150,00 m. На делот од Сир Хан до клисурата Грло, нема ниту едно поточе што носи вода во Преспанското Езеро. Таквиот геолошки состав и карактеристика на стените овозможил природен понорен-подземен истек на водата од Преспанското Езеро. Практично Преспанското Езеро и Преспанската Котлина се извориштето на реката Црни Дрим. Изворите кај Св.Наум се површинска појава на водата од “големиот природен кладенец” Преспанско Езеро. Котлинското дно го сочинуваат: чакалесто песокливи и глинести седименти од делот на Квартерните-Алувијални седименти од с.Избиште до Сир Хан, чакалестопесочни седименти источно од с.Јанковец до Макази; флувиоглацијални наслаги од Макази до Маркова Нога, алувијални наслаги во средишниот дел, Ресенско Поле, Асамати и Наколец, езерски и барски седименти северно од с.Перово и јужно од с. Стење, органогено мочуришни седименти во Перовско и Езеренско Блато, пролувијални наслаги во Стенска увала.

Во геотектонски поглед Охридско-преспанскиот регион припаѓа на ЗападноМакедонската зона која влегува во Динарскиот систем.

Алувијални почви-(флувисоли) се дел од Квартерните седименти и истите се наоѓаат на сите полиња во Охридско-Преспанскиот регион: Ресенско, Струшко, Охридско, Белчишко и Издеглавско и се сретнуваат и на помали површини покрај реките. Тоа се песоци и чакали, разногранулирани, наместа заглинети со облупоци и самци. Тоа се најплодни и најинтензивно користени почви во регионот.

Во полињата овие почви се формирани врз бескарбонатен детритат кој потекнува од почвите лоцирани врз повисоките партии на теренот, како и серпентините, филити, пешчари, конгломерати и други. Глејни (блатни), Торфени (тресетни) и мочуришни почви се сретнуваат во приобалниот дел на Охридското, Струшкото и Ресенското поле. Во овие седименти има најголема експлоатација на подземните води поради добрата издашност на средината и поради можноста за наводнување на земјоделските култури со помош на експлоатациони бунари.

Делувијални почви-се сретнуваат на падинските делови каде се преоѓа од планини кон полиња. Станува збор за прашинесто-глинести материјали наместа песокливи и чакалести со парчиња од матичните карпести маси. Овие почви се со слабо кисела реакција, содржината на хумус е доста ниска и варира од 1-2%. Положбата и рељефните услови како и високата содржина на скелетните делови условуваат овие почви добро да се дренирани. Присуството на покрупен скелетен материјал ја намалува плодноста на овие почви (пр. источната страна на Ресенското поле).

Кисели кафеави почви-(еутрични и дистрични камбисоли) се сретнуваат типични слабо, средно и силно еродирани кафеави почви. Во Ресенско поле се сретнуваат и илимеризирани кисели кафеави почви. Кај сите подтипови на овие почви реакцијата е од слабокисела до кисела. Во зависност од конфигурацијата на теренот и степенот на еродираност на 30-80 cm длабочина се јавува крупен скелет (камења од различна големина) како резидиум од матичниот супстрат.

За фундаирање на градбите, обврзани се посебни геомеханички испитувања на почвата, со кои ќе бидат одредени јакосно - деформабилните карактеристики на теренот како и носивоста и слегавањата на теренот.

Слика 3 Геолошка карта на пошироката област

4.6 Квалитет на воздух

Загадувањето на воздухот, е како резултат на емисии на загадувачки супстанции од стационарни и мобилни извори, преку одвивање на хемискотехнолошки процеси, биохемиски процеси и процесите на согорување на горивата. Дистрибуцијата на загадувачките супстанции во околината и појава на нивна зголемена концентрација во воздухот и влијанието на квалитетот на воздухот врз живиот свет, се, исто така, важни чинители во одредувањето на состојбата на квалитетот на воздухот. Во сегашни услови, основни загадувачи се: застарениот возен парк на населението и правните субјекти во Општината, како и загадувањата од користење на нафтата, нејзините деривати и дрвото како енергетски ресурси за загревање во домаќинствата.

Сообраќајот е мобилен динамичен линиски извор на загадување што се протега долж сообраќајниците во самиот град, со поголема концентрација на поголемите крстосници, како и долж магистралните правци. Имајќи ги во предвид бројот, типот и капацитетот на застапената индустрија и другите деловни субјекти во Општина Ресен, бројот на возила и интензитетот на патниот сообраќај, како и употребата на нафтата, нејзините деривати и дрвото како енергетски ресурси, генерално може да се каже дека загадувачките супстанции во воздухот се во рамките на дозволените концентрации. Територијата на Општина Ресен, не е вклучена во Државниот автоматски мониторинг систем за квалитет на амбиентен воздух, со кој управува МЖСПП на РМ. Генерално земено, од досегашните забелешки во однос на квалитетот на воздухот на општина Ресен, можеме да кажеме дека општината претставува, релативно, чиста средина во која се забележани периодично покачени концентрации на загадувачки матери од индустријата.

4.7 Управување со води

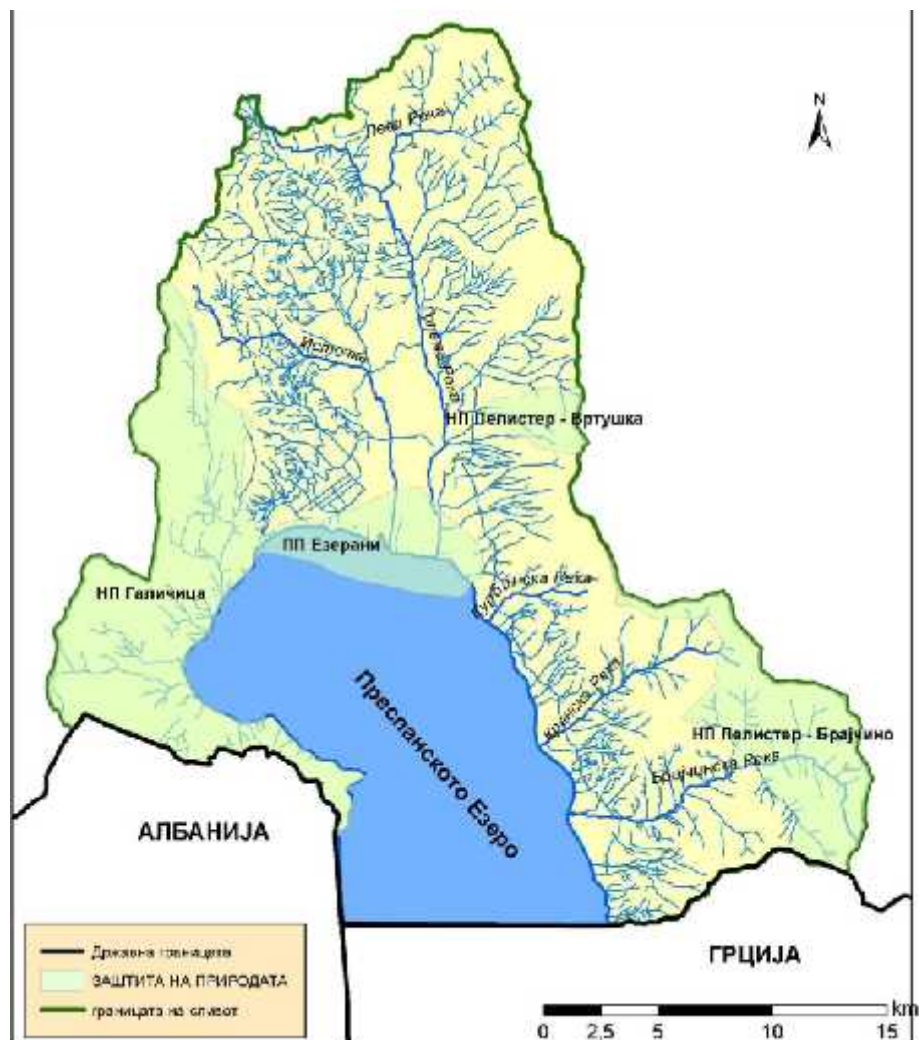
Хидрографијата на котлината ја сочинуваат подземните води, изворите, природните водотеци, изградените од човекот водни објекти и природната акумулација Езерото. Вкупната површина на хидролошкиот слив на Преспанска Котлина изнесува 1350,00 km², а од неа најголемиот дел, односно 761,6 km², или 56,42 % припаѓаат на Република Македонија, 321,6 km² или 23,82% на Република Грција, а на Република Албанија припаѓа најмалиот дел со површина од 266,8 km² или 19,76%. Од географски аспект сливот е поделен во два подсливови: слив на големото Преспанско Езеро и слив на Малото Преспанско Езеро. Најголемиот дел од сливот на големото Преспанско Езеро се наоѓа во Република Македонија, додека Албанија и Грција делат помал дел. Сливот на Малото Преспанско Езеро се дели меѓу Грција (приближно 80%) и Албанија (приближно 20%).

Речната мрежа е претставена со неколку поголеми и повеќе помали реки. Меѓутоа, како последица на различниот геолошки состав таа не е еднакво распоредена во просторот. Сите главни водни текови се формираат на подножјето од планините Пелистер, Бигла и Плакенска Планина. Голема Река, вклучително и нејзината притока Лева Река, примаат води од Плакенска Планина и Бигла. Бидејќи Голема Река има најголемо сливно подрачје, таа има значајна улога во водниот баланс на Езерото. Од источната страна на Езерото, од планината Пелистер, се вливаат три постојани речни текови од Македонија (Брајчинска, Кранска и Курбинска Река) еден од Грција (Стара Река), како и неколку помали водни текови од Планината Пелистер. Најголемо стопанско значење имаат четирите поголеми реки и тоа: Голема, Брајчинска, Преторска Река и Шара, додека останатите Јанинска, Болнска, Источка, Еличка и некои други

помали реки поради тоа што во поголем дел од годината пресушуваат во средното и долното течение немаат големо стопанско значење.

Во Сливот на Преспанското Езеро припаѓаат сите води кои директно се влеваат во Преспанското Езеро и нивните притоки. Од нив позначајни се следните води: Исток, Голема, Брајчинска, Преторска и Кранска Река. За подмирување на потребите со вода најзначајни се површинските води, бидејќи тие се најраспространети, најблиски се до местата на човековата активност и поради тоа што воопшто го обезбедуваат и животот и развојот на екосистемот Преспанско Езеро. Издашноста на подземните води зависи од климатските, морфолошките и хидрогеолошките карактеристики на просторот. Овие води поради посебниот квалитет се значајни и корисни за покривање на потребите од вода, но и за одржување на квалитетот на екосистемот Преспанско Езеро.

Загадувањето на водите во сливот се должи на испуштањето на ефлуенти од домаќинствата, индустријата, земјоделието, неуредените депонии и сообраќајниците. Во регионот состојбите со загаденоста на подземните води не се следат организирано и континуирано така што истражувањата се базираат на парцијални и инцидентни случаи.

Слика 4 Хидрографска мрежа на слив на Преспанско езеро

4.8 Управување со отпад

Општина Ресен моментално не располага со депонија за инертен отпад градежен шут. Градежниот шут се депонира заедно со комуналниот отпад. Општина Ресен, истотака, нема депонија ниту релативно подобро заштитен дел од депонијата за комунален отпад, на кој времено би се складираше или депонирал опасниот отпад (агрохемиски средства со поминат рок и пакувања од агрохемиски средства) кој во споредба со останатиот дел од државата се создава во поголеми количини (интензивна употреба во пролетниот и летниот период заради заштита на земјоделските култури, а особено на големите површини овоштарници, од штетници). Честа појава е земјоделците да ги горат пакувањата од пестицидите, со што го доведуваат во опасност своето здравје (поголемиот број пестициди содржат хлор, па постои голема веројатност при горењето да се создадат канцерогените диоксини и фурани). Како и да е, барањата кои ги налагаат македонските и европските стандарди за заштита на животната средина не се задоволени со тековно практикуваниот начин на отстранување на отпадот.

На територијата на Општина Ресен се идентификувани 6 диви поголеми депонии, од кои 2 се во близина на градот Ресен, а 4 се во селата Брајчино, Сливница, Отешево и Стење. Покрај наведените, постои и голем број на помали диви депонии, особено во населените места каде нема услуга за собирање на отпад од ЈКП Пролетер. Во табелата подолу дадена е листа и на поголемите диви депонии во Општина.

Табела 3 Попис и карактеристики на диви депонии

Ред. бр	Име на најблиското место каде што е депонијата	Опис (дали е покрај река, пат, на рамна површина, дол итн.)	Вид на отпад
1.	Градски гробишта	Покрај пат	Градежен шут
2.	Живинарска фарма	Покрај река	Мешан
3.	с. Брајчино	Покрај регионален пат, на влезот за ловиштето	Градежен шут
4.	с. Стење	Покрај селски пат	Мешан
5.	с. Отешево	НПГ	Амбалажа од градежен материјал

Цврстиот отпад по своето потекло може да биде од:

- Домаќинства
- Јавни површини
- Индустија
- Останато.

По состав цврстите отпадоци се состојат од:

- Состојки кои ферментираат (органиски состојки кои брзо се распаѓаат: отпадоци од преработена и непреработена храна, коски, изумрени животни и сл.)
- Минерални состојки (органиски и неорганиски) кои се разградуваат многу бавно: керамика, стакло, пластика и др.

4.9. Бучава

Еден од најсериозните проблеми во Општината претставува бучавата од угостителските објекти во текот на туристичката сезона, викендите и празниците. Угостителските објекти, како резултат на гласно пуштање на музика, врева, смеење и сл. до раните утрински часови, претставуваат извори на бучава која негативно се одразува врз квалитетот на животната средина. Голем дел од овие угостителски објекти се наоѓаат во централното градско јадро или долж Преспанската ривиера, па приливот на гости и туристи во текот на туристичката сезона, придонесува за зголемување на нивото на бучава, како резултат од градската врева и разните забавно рекреативни активности.

Исто така, во текот на туристичката сезона се одржуваат многубројни културни и забавни манифестации и сл. кои се одржуваат на отворено и генерираат бучава со висок интензитет. Покрај угостителските објекти, дополнителен проблем по однос на високите нивоа на бучава се и превозните средства, особено моторите и водниот сообраќај, како и забавите и гласната музика на бродовите која е сè присутна атракција последните неколку години.

Индустриските комплекси, главно, се наоѓаат надвор од населените места во Општината (само дел се во населено подрачје) и дел од нив работат во согласност со ИСКЗ барањата или препораките дадени во елаборатите за заштита на животната средина, па од аспект на контрола на бучавата се преземаат соодветни мерки и истите не претставуваат горлив проблем по однос на бучавата. На државно ниво, надлежни за мерење на нивото на бучава се Министерството за животна средина и просторно планирање и Институтот за јавно здравје со својата мрежа на регионални заводи. Во општина Ресен не се извршени мерења на ниво на бучава во животна средина.

4.10. Биодиверзитет и заштитени подрачја

Во македонскиот дел од преспанскиот регион се издвојуваат следните природни резервати и заштитени зони (Lake Prespa – Transboundary Diagnostic Analysis, 2009):

- Национален Парк Пелистер (Категорија II по IUCN) – 10,870 ha
- Национален Парк Галичица (Категорија II по IUCN) - 227 km²
- Споменик на природата Преспанско Езеро (Категорија III по IUCN)
- Езерани – Парк на природата (Рамсар) (IUCN категорија IV)- 2080 ha
- Резервати на видовите *Abies alba*, *Betula verrucosa* и *Fagus moesiaca* на Пелистер со површина од 7,6 ha, 8,7 ha и 5 ha
- Шест подрачја на контролиран лов
- Шест туристички и рекреативни зони

Важни региони за фауната и ретките растителни видови во Македонија се:

- Големото Преспанско Езеро
- Резерватот Езерани
- Островот Голем Град како изолирано живеалиште со минимум антропогено влијание
- Старата шума од див бадем и фоја на островот Голем Град
- Пештерата во близина на селото Лескоец како важно живеалиште за лилјаци
- Брајчинска Река поради ендемичниот подвид пастрмка
- Стењско Блато кое се наоѓа на западниот брег од Големото Преспанско Езеро
- Планината Галичица поради абундантноста на реликтни и ендемични растителни видови

- Младите грмушки од црн бор на планината Галичица, во близина на Отешево
- Самоска Дупка – пештера на Галичица, долга 297 м.
- Карстните полиња: Суво Поле (аридно поле), Асанѓура, Џафа и Врдуло на Галичица
- Големата долина на југ од врвот Магаро на Галичица
- Галичица Национален Парк – со 20 вида повеќегодишни растенија од кои 12 се локални ендемични видови и 26 ендемични видови животни
- Шумата од млади фиданки од даб (*Quercus cerris*) во Плускана, во близина на с.
- Лескоец во Националниот парк Галичица
- Буковата шума и комплексот на ретки растенија во близина на с. Лескоец во
- Националниот парк Галичица
- Старата шума на габер и леска на нагибот на планината Петрино, во близина на Смоље, над селото Болно
- Младите насади од јасен над селото Цапари, во Националниот парк Пелистер
- Старата шума од бука и ела во близина на регионот Широка, во Националниот парк Пелистер
- Шумата од Пиедмонт бука во близина на локалитетот Вртешка на планината Пелистер.
- Старата шума од Македонски бор во близина на Бегова Чешма на Пелистер
- Периглацијалната релјефна форма “камена река“ во близина на локалитетот Копанки и Големото и Малото ледничко езеро на Пелистер
- Крајбрежните карпи и клифови на Преспанското Езеро на кои живее и се развива посебен и ендемичен растителен и животински свет и кои заради големите пејсажни и естетски вредности се природни убавини од посебно значење.
- Националните паркови Галичица и Пелистер - Преспанската котлина се наоѓа помеѓу двата Национални Паркови Пелистер и Галичица.
- Националниот парк е пространо претежно неизменето подрачје на копно или вода со особени повеќекратни природни вредности, кое опфаќа еден или повеќе сочувани или незначително изменети екосистеми, а првенствено е наменет за зачувување на изворното природно, културно и духовно богатство.
- Националниот парк има научно-истражувачка, културна, воспитно-образовна и туристичко-рекреативна намена.
- Националниот Парк Галичица беше прогласен како Национален Парк во 1958 година со цел заштита на неговата природна убавина и разноврсните флора и фауна.
- Паркот е сместен на планинскиот масив помеѓу Големото Преспанско Езеро на исток и Охридското Езеро на запад и опфаќа 22,750 ха од Планината Галичица, со големо богатство од реликтни и ендемични видови флора, класично наоѓалиште на 20 видови виши растенија, од кои 12 се локални ендеми, а застапени се 26 ендемични фаунистички видови. Македонскиот Националниот Парк Галичица и Албанскиот Национален Парк Преспа се поделени со меѓународната граница меѓу Македонија и Албанија.
- Голем град - Како атрактивност и природна реткост претставува островот Голем Град, со површина од 1 km². Обраснат е со бујна шумска вегетација со најголема застапеност на фојата, што е реткост на Балканот. На островот постоеле 7 цркви, од кои сочувана е само една Св. Петар од XIV век. Островот е археолошки локалитет со остатоци од живеалишта, цркви и некрополи од римската епоха и средновековието, богат резерват на ендемични растенија и како природна реткост заштитен со Закон и е изолиран хабитат со минимално влијание од страна на човекот. Влегува во рамките на Националниот Парк Галичица.

- Националниот Парк Пелистер е сместен на исток од Големото Преспанско Езеро на Планината Баба прогласен во 1948 година на површина од 12,500 ха. Тоа е планински реон карактеризиран со бројни врвови повисоки од 2000 m кои се исецкани со длабоки долини. Највисок планински врв е Пелистер со 2601 m.
- Во текот на 2007. година, согласно Законот за заштита на природата (Сл.в. бр.67/04, бр.14/06, бр.84/07) и Законот за прогласување на дел од планината Пелистер за Национален парк, утврдени се нови граници на Националниот парк Пелистер така што површината на паркот изнесува 17,150 ха.
- Парк на природата Езерани - Во општина Ресен постои заштитено подрачје парк на природата Езерани. Според законската регулатива, парк на природата е подрачје кое поради своите значајни или карактеристични екосистеми, геолошки или физичко географски карактеристики и/или видови, како и изворно сочувана дивина, стекнува статус на природно наследство, првенствено заради спроведување на научни истражувања или мониторинг на заштитата.

Парк на природата Езерани го покрива северното крајбрежје на Преспанското езеро, на 855 m надморска висина. Заштитената област зафаќа 2080 хектари. Во 1995 година е назначено за рамсарско место, а во 1996 прогласено за строго заштитен резерват. Скоро сите видови на птици кои живеат во Преспанското Езеро градат гнезда, се хранат и бараат засолништа тука. Има околу 200 видови птици од кои 104 видови се водни. 62 видови птици се ставени на листата на заштитени видови, во согласност со Бернската Конвенцијата, додека три од нив се наоѓаат на Европската Црвена Листа од Светски загрозувани видови. Поради посебните услови на заштита во 2012 год. смената е категоријата на строго заштитено подрачје во парк на природата. Преспанскиот Езеро со регионот е карактеристично по тоа што до сега во него се регистрирани:

- 23 слатководни видови на риби,
- 11 водоземци,
- 21 вид на влечуги,
- повеќе од 42 видови на цицачи, меѓу кои се кафеавата мечка, волкот, видрата и дивокозата, и
- повеќе од 260 видови птици, кој ги има преку цела година, а другите видови можат да се сретнат само во текот на летото

4.11. Проблеми од областа на животна средина со кои се соочува општината

4.11.1. Проблеми со биолошката разновидност и градското зеленило во Општината

Закана за биолошката разновидност во Преспанското Езеро се водите на притоците, кои со себе носат седименти од ерозивните процеси во нивните сливни подрачја и загадувачки материи, кои ги „примиле“ од антропогените активности долж нивните текови, а особено во деловите кои се поблиски до Езерото

Земјоделски активности. Главните закани од земјоделските активности се состојат во: загуба на стаништата и нивно уништување (влажни ливади) преку трансформација во земјоделски екосистеми. Многу значајни закани како оштетување на популации на одредени видови или загуба на видови се јавуваат како резултат на ефектот на токсичност преку загадување на почвата – пестициди, вештачки ѓубрива (индиректен ефект) и загадување на езерската вода со пестициди и тешки метали (индиректна закана). Вештачките ѓубрива, како фосфор и азот,

можат да придонесат кон нарушувања кај водните заедници преку еутрофикација на езерото (индиректни ефекти).

Намерни пожари. Често се случува намерно да се подметнат пожари, дури и во границите на ПП Езерани со цел добивање на нови обработливи површини. Најзасегнати од овој тип закана се врбаците. Уништување на насипите од поранешните рибници. Блатните екосистеми се оние кои најмногу страдаат од ваквите активности. Иако рибниците се вештачки создадени тие се значајни како станишта на повеќе видови, чиј опстанок се заканува со прекопување на насипите кои ги оградуваат рибниците. Поранешните рибници, во кои постојано имаше прилив на свежа вода, претставуваа значајни водни биотопи со богата водна и блатна вегетација и абундантна зоолошка заедница. Набрзо по формирањето на заштитеното подрачје Езерани, овие рибници беа напуштени, а насипите што ги ограничуваа беа прокопани што предизвика нивно пресушување, а тоа резултираше со губење на најзначајното хранилиште за водните птици.

Дренирање на водните станишта. Ова е уште една нелегална активност која се извршува со цел добивање на нови обработливи површини што резултира со загуба на природните живеалишта во склоп на ПП Езерани, а како најпогодени се влажните ливади, од кои големи површини денеска се конвертирани во нови ораници.

Загадување од отпад (хемиски и цврст). Постојат повеќе типови отпад кои придонесуваат кон промена на квалитетот на водата во езерото и воопшто ја загрозуваат природната состојба на ПП Езерани. Така, фосфорот е најзначаен да се спомене од групата на неоргански загадувачи, чие потекло е антропогено и видно влијае на промената на квалитетот на водата (според анализите на езерската вода, некогашниот олиготрофен статус на Преспанското Езеро во својата изворна форма, преку мезотрофна фаза, сега навлегува во еутрофен стадиум. Пресметано е дека внесувањето фосфор во езерото од страна на човекот е двојно повеќе во однос на природните извори.

4.11.2. Идентификувани проблеми во однос на квалитетот и искористувањето на почвата

-) Идентификувани проблеми во однос на квалитетот и искористувањето на земјиштето и квалитетот на почвата, се следните:
-) Интензивна урбанизација;
-) Диви градби;
-) Примена на пестициди и други агротехнички мерки во земјоделството;
-) Замена на органско со вештачко ѓубриво, со што се намалува квалитетот на почвата;
-) Отсуство на мониторинг на квалитетот на почвата;
-) Постоење на диви депонии;

4.11.3. Проблеми при управување со отпадот во Општина Ресен

Проблемите, кои се идентификувани во однос на управувањето со отпад во Општината, не отстапуваат од оние со кои се сретнуваат и останатите локални самоуправи во земјата и се однесуваат на:

- Нема база на податоци за сите видови на отпад кој се генерира и не е соодветен начинот на управување со нив;
- Несоодветна опременост на ЈП. Возниот парк на претпријатието е застарен и недоволен, заради што не е покриена целата територија на Општината со услуги. Исто така, нема случај на јавно-приватно партнерство, што би ги надополнило недостатоците што постојат во однос на давање на комунални услуги на населението и во исто време би било конкуренција на ЈП;

- Постоене на диви депонии на неопасен и инертен отпад. Постојните практики на отстранување на отпадот не се во согласност со техничките и еколошките стандарди, т.е. дивите депонии претставуваат ризик во поглед на загадувањето на воздухот, почвата, површинските води и подземните води, како и потенцијални ризици за биодиверзитетот, земјоделското земјиште и здравјето на луѓето, како последица од депонирање на мешан опасен и неопасен отпад;
- Несоодветно собирање, транспорт и депонирање на отпадот. При собирањето, транспортот и депонирањето на отпадот не се води сметка за видот и опасноста на отпадот. Практика на ЈП е собирање на несепариран комунален и неопасен индустриски отпад, како и несепарирани неопасни и опасни фракции на отпад (освен во случајот со селектиран отпад од: хартија, метал, PET пакувања и медицински отпад). Повременото собирање на дел од рециклабилниот отпад во Општината во голема мерка го врши неформалниот сектор. Главно се собира: хартија, метал и пластика (PET пакувања). Активностите на преработка и рециклирање на комуналниот отпад се многу ограничени;
- Неразвиена еколошка свест кај граѓаните и ограничени познавања за: проблемите со отпадот, потенцијалните ризици од опасниот отпад и негативните ефекти врз здравјето на луѓето и животната средина и природата, опциите за успешно справување со него, за тоа што е санитарна депонија, што е современ капацитет за третман на отпад, важноста на плаќањето за услугите на собирање и депонирање на отпадот и сл.;
- Палење на растителниот отпад на отворено, на нивите, што резултира со неконтролирани емисии во воздухот и со отстранување на органската материја од земјоделските почви;
- Нема евиденција за генерираниот медицински и ветеринарен отпад.

5. ЗДРУЖЕНИЈА НА ГРАЃАНИ КОИ ФУНКЦИОНИРААТ ВО ОПШТИНА РЕСЕН

Во Општината работат неколку здруженија кои со својата работа придонесуваат за обезбедување здрава животна средина, како: Сојуз на здруженијата „Коалиција за перспективна Преспа“, Лаг Преспа, здружение на Овоштари Ресен, ЕКО Герила Преспа, Акција плус, итн.

6. МЕТОДИ ЗА ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА НА ПРОЦЕСОТ ЗА ВКЛУЧУВАЊЕ НА ЈАВНОСТА

Постојат голем број на методи кои може да се користат за спроведување на процесот за вклучување на јавноста. Тоа вклучува директни методи (средби лице во лице, состаноци или работилници) и индиректни методи (оние кои не вклучуваат средби лице во лице, односно комуникацијата е преку истражувања или алатки за електронски маркетинг). Основните методи кои се користат за вклучување на јавноста во процесот на донесување на одлуки од областа на животната средина се следните:

- Информирање на јавноста – методи кои може да се користат со цел да се обезбеди информација за јавноста за проектот и процесот на донесување одлука
- Собирање на влезни информации – метода која се користи за да се добие мислење односно влезни податоци кои ќе се користат во процесот на донесување на одлуки

- Креирање на консензус и барање на договор – методи кои може да се користат за да различни засегнати страни се вклучат заедно и споделуваат знаења со цел олеснување на процесот на донесување на одлуки.

6.1. Информирање на јавноста

Алатката за информирање на јавноста содржи техники кои може да се користат со цел обезбедување на податоци за дадената активност за јавноста, информации за процесот на донесување на одлуки но и обезбедување на повратен одговор од страна на јавноста за тоа како истата влијае врз процесот на донесување на одлуки. Оваа алатка е применлива за сите форми и начини на учество на јавноста. Не е потребно засегнатите страни да бидат физички присутни кога ќе биде спроведувана алатката за информирање на јавноста. Воглавно една од најпознатите техники за информирање на јавноста (состаноци со јавноста) е всушност една од нај не ефикасните техники. Причината е таа што на таквите состаноци присутни се само неколку засегнати страни кои најчесто не се запознаени со тематиката и не се вклучени во целиот процес на донесување на одлуки.

При селектирање и подготовка на методата за информирање потребно е да се знае на кого му се потребни тие информации, кое е знаењето на таргетирата група и колку самиот проект на нив им е познат, кои информации се потребни за јавноста да ги разбере тематиките и да даде свој придонес во проектот како и со какви референци располага јавноста за прифаќање на информациите. За да може целиот процес да биде ефикасен а со тоа сите засегнати страни да бидат информирани, потребно е да се користат повеќе алатки. Овој акциски план предвидува три начини за спроведување на методата „Информирање на јавноста“: лично информирање, информирање од далечина и не-традиционална техника за информирање.

- **Лично информирање** – со оваа техника погодно е бројот на учесници да биде помал бидејќи со тоа ќе се обезбеди поголема интеракција помеѓу учесниците. Ваквиот начин на вклучување на јавноста бара доста време и планирање. Воглавно, повеќе време и ресурси се потребни за имплементација на алатката бидејќи со нејзина примена доаѓа до интензивна интеракција помеѓу засегнатите страни. Постојат три начини како лично да се информира јавноста и сите засегнати страни за дадена тематика. Тоа се: **јавни средби, брифинзи и телефонски контакт**. Бројот на учесници во **јавните средби** вообичаено е лимитиран и зависи од големината на просторот каде е предвидено да се реализира средбата. Ваквата алатка најмногу одговара за мали заедници и заедници каде засегнатите страни имаат силна желба за присуство на средбите. **Брифинзите** се наменети за помали групи со цел воспоставување на групи кои понатаму ќе работат на целиот процес. **Телефонскиот контакт** е наменет за едно лице за дадено време. Ваквата алатка е најповолна за сите видови на проекти, но бара доволно сила но и време за да се реализираат сите повици.
- **Информирање од далечина** – за да се спроведе оваа метода потребно е да се знаат почетните односно влезните податоци за тоа: до кого треба да стигне информацијата и во каков формат, до кој степен заинтересираните страни имаат пристап, кои ресурси се потребни за да се спроведе активноста како и кои ресурси постојат во регионот за да може информацијата да се пренесе до засегнатите страни без проблем. Врз база на тоа дефинирани се неколку начини за информирање на јавноста од далечина и тоа: **испринтани информации, интернет страници, склад (датотека) на информации, линии за спроведување на информациите, информативни киосци и медиумите**.

Весниците и билтените се дел од начините како јавноста ќе се информира преку **принтани информации**. Бројот на учесници не е ограничен но мора да се земаат во предвид трошоците наменети за принтање на податоците. Овде спаѓаат проекти каде има утврден број на засегнати страни и каде принтањето на материјалите е лесно остварливо. Бројот на учесници за објава на информации на **интернет страници** е неограничен. Сите учесници и проекти кои имаат пристап до интернет може да ја примат информацијата. Складиштето односно **датотеката на информации** не го ограничува бројот на учесници, но е конструиран на начин да опфаќа даден географски регион. Применлив е кај локалните проекти каде пристапот до датотеката евозможен. Исто така ваквите датотеки или складишта може да бидат и спроведени online доколку сите засегнати страни имаат интернет. Бројот на учесници кај алатката **линии за спроведување на информациите** е неограничен. За оваа алатка не е потребна интернет конекција и истата е применлива кај сите проекти и учесници кои имаат проблем со интернет. **Информативните киосци** не го ограничуваат бројот на учесници но се ограничуваат за даден географски регион. Применлива алатка за локални проекти. Последниот начин на информирање на јавноста од далечина е преку **медиумите**. И овде бројот на учесници е неограничен а се применува кај големи проекти кои имаат широк интерес од засегнатите страни. Примената на медиумите треба да биде дел од целокупната комуникација.

- **Не-традиционална метода за информирање** – оваа метода како и другите две се потребни за полесен пристап до јавноста. Иако оваа метода нема да биде земена во предвид како традиционална од страна на јавноста, тоа всушност се информации кои користат механизам од социјален и културен контекст. Соодветноста на оваа алатка е зависна од социјалниот контекст на јавното учество. Групирани се во две форми: *перформанси и пораки*. *Перформансите* вклучуваат игри, претстави, танцови, поезија, песни и други форми кои обезбедуваат важни податоци за процесот на донесување на одлуки. Со оваа метода информацијата се пренесува во раскажувачка форма како основа за создавање и пренесување на информација. За разлика од конвенционалните методи, перформансите често вклучуваат афектни или емоционални димензии за споделување на информации и се директно поврзани со заедницата односно граѓаните кои директно се ангажираат за процесот. *Пораките* се начин на пристап до луѓето таму каде што се.
- **Создавање и добивање на влезни информации** - оваа метода се користи со цел добивање на влезни податоци од јавноста за процесот на донесување на одлуки. При избор на соодветна метода за добивање на влезни податоци од јавноста е важно дали е потребно сите засегнати страни да бидат заедно со цел добивање на заеднички влезни податоци. Една од најзначајните и најприменливите методи за добивање на влезни податоци од страна на *засегнатите страни вклучувајќи ја и јавноста* се средбите „лице во лице“ кои се сметаат како една од најуспешните алатки. Постојат повеќе начини за реализација на средбите „лице во лице“ тие се: интервјуа, фокусни групи, истражувачки кругови, јавни средби/консултации, јавни работилници, процес на распрашување, „светско кафе“, брејнсторминг, електронска демократија и процес со помош на компјутери.
- **Интервјуата** може да се реализираат во мали групи или индивидуални групи и претставуваат најдобар начин за учење за индивидуалните *перспективи* за дадени тематика
- **Фокусните групи** се препорачуваат за мали групи каде имаме околу 15 учесници или помалку. Целта на оваа алатка е да се истражат ставовите и мислењата подетално.

- Во **истражувачките кругови** учествуваат мал број на учесници од 5 до 20. Со примена на оваа алатка добиваме размена на информации и фокусиран дијалог меѓу засегнатите страни.
- **Јавните средби/консултации** се предвидени за големи групи каде се презентираат информации и се добиваат повратни коментари од страна на јавноста
- Со **јавните работилници** може да се прави комбинација од формирање на повеќе групи во кои би учествувале од 8 до 15 учесници. Целта на оваа алатка е да се разменат информации од засегнатите страни и/или да се реши некој проблем
- Бројот на учесници во **процесот на распрашување** варира но вообичаено го вклучува целиот систем односно сите засегнати страни. Целта е да се предвиди иднината односно да се подобри истата но без донесување на одлуки
- **„Светско кафе“** е начин на добивање на влезни податоци од јавноста и засегнатите страни преку вклучување на симултани разговори во групи помеѓу 4 до 8 учесници во секоја група. Целта е да се поттикне отворена дискусија за дадена тема и идентификување на области кои се од заеднички интерес
- **„Брејнсторминг“** е начин на групирање на учесниците во мали и средни групи со цел продуцирање на сеопфатни планови или алтернативи,
- **Електронска демократија** предвидува учество на неограничен број на учесници. Со оваа алатка се овозможува директно учество на географски дисперзираната јавност
- Со методата **процес со помош на компјутери** е овозможено учество на голем број учесници. Со ваквата метода се добиваат квантитативни повратни информации во реално време за идеи или предлози.

6.2. Креирање на консензус и барање на договор

Методата за креирање на консензус вклучува техники кои може да помогнат сите засегнати страни да се соберат на едно место со цел споделување на знаења за процесот на донесување на одлуки. Креирањето на консензус е процес и не може да биде спроведен брзо. Воглавно, секое креирање на консензус бара напор, константен број на присутни коли работат заедно за време на целиот процес. Многу важно е сите учесници да работат и учат заедно, да развиваат врски кои се значајни за постигнување на договор. Ова не би било возможно доколку имаме нестабилно учество од страна на сите засегнати страни во процесот. Градењето на консензус во ситуации каде имаме ниско ниво на доверба може да одземе многу време бидејќи учесниците мораат прво да ја развијат довербата за да работат заедно и конструктивно кое што воедно е и претстои на процесот на донесување на одлуки.

При креирањето на консензус е потребно луѓето да имаат средби лице во лице. Додека некои од активностите може да се реализираат на далечина (преку интернет – видео, снимање и споделување на документи), зачетокот на врските помеѓу засегнатите страни и склучувањето на договори бараат средби лице во лице. Голем број од алатките за информирање на јавноста и добивање на податоци може да се користат како компоненти во процесот на креирање на консензус. Таквите компоненти би служеле за едуцирање на учесниците, креирање на дијалог и идентификување на заеднички основи. Постојат неколку техники со кои може да се реализира алатката и тоа: **консензус работилници, советодавни одбори и слични групи, процеси со помош на компјутери и граѓанска порота.**

- **Консензус работилниците** може да вклучат до стотина учесници на кои се донесуваат мали, помалку контроверзни одлуки или се врши идентификација на заедничките вредности
- **Советодавните одбори** и слични групи се предвидени за мал број на учесници (25 или помалку). Целта на оваа техника е да ги разработува долгите и сложените процеси во процесот на донесување на одлуки
- **Електронски маркетинг.** Со оваа техника големите одлуки може да се дефинираат во мали сегменти и не бараат засегнатите страни да се запознаваат едни со други

6.3. Најчесто употребувани алатки кои се користат во процесот на вклучување на јавноста

Алатка за комуникација	Фреквенција на комуникација	Цели за комуникација	Начин на комуникација
Веб страна на општината	Дневно	Информации за нови регулативи и измени Информации за нови тековни проекти за животна средина во склоп на општината Различни информации за животна средина релевантни за локално ниво	Едно насочна
Е-маил комуникација	Еднаш до два пати месечно	Информации за нови регулативи Едукација и обуки за тематика поврзани со животната средина релевантни на локално ниво Студии и истражувања за негативното влијание предизвикано до различен вид на загадување Активности на општината Барање за информации за подобрување на ситуацијата за животната средина во општината	Дво насочна

7. ЕВАЛУАЦИЈА НА ПРОЦЕСОТ ЗА ВКЛУЧУВАЊЕ НА ЈАВНОСТА

Еваулацијата може да помогне во процесот на планирање и управување со успешна иницијатива. Постојат голем број на фактори кои влијаат врз планирањето на добар јавен ангажман. Еваулацијата е релативно нов елемент при процесот на вклучување на јавноста но се смета од витално значење доколку активностите се распространите во поголеми и пошироки размери. Поради тоа потребата да се оцени ефикасноста на различни пристапи, да се зголеми одговорноста и да се учи од искуството станува се поважна.

Еваулацијата е процес кој не бара големо истражување. Во својата основа, еваулацијата може да помогне да се одговорот три основни прашања:

- Дали иницијативата и/или активноста е успешно спроведена (дали се исполнети целите и задачите, дали иницијативата и/или активноста резултираше со појава на нови достигнувања)
- Дали процесот беше во функција (што се случуваше, што беше добро а што помалку добро и научени лекции за идни активности при вклучување на јавноста)
- Какви влијанија произлегоа од самиот процес (врз учесниците, врз квалитетот на политиката, врз носителите на одлуки или други кои се вклучени во процесот).

Еваулацијата може да помогне во процесот на вклучување на јавноста на 4 начини и тоа:

- Разјаснување на целите на активноста со обезбедување на практични начини за мерење/оцена на успехот на реализација (идентификување на јасни критериуми за успех)
- Подобрување на проектот и програмата за управување и подобрување со помош на разгледување и рефлексија на напредокот на работата особено напредокот на целите
- Подобрување на одговорноста со целосно известување за тоа што е направено и постигнато (евентуално поврзување на ефикасното управување)
- Подобрување на идните практики и начела преку развивање на различни пристапи и знаења за тоа што работи и какви влијанија може да се продуцираат од различните пристапи.

Акцискиот план за вклучување на јавноста даден во Прилог 1 од овој документ јасно ги посочува начинот на мерење на ефикасност и успешност на секоја активност поединечно. Зададените индикатори како и изворите на верификација за секоја акција/активност соодветно се мерила кои ќе ни послужат за спроведување на еваулацијата на процесот на вклучување на јавноста.

8. АКЦИИ ЗА АКТИВНО ВКЛУЧУВАЊЕ НА ЈАВНОСТА

Една од најдобрите практики за зголемена вклученост на јавноста и поголемо учество во процесот на донесување на одлуки е користење на погоре спомнатите алатки и методи за подигање на јавната свест активно и континуирано, како и обидот да се активира што поголем број од населението кога ќе се донесуваат тековни одлуки за одредени активности.

Друг важен механизам е да се зголеми вклученоста на јавноста во процесот на подготовка на ЛЕАП со слушање на нивните потреби и проблеми и прифаќање на истите при креирањето на локалната политика за животна средина.

Активностите за подигање на јавната свест потребно е да бидат испланирани за секој сектор за животна средина посебно, пример под секој сектор (вода, отпад, воздух, почва, бучава) и да води до посебни мерки за подигање на јавната свест во зависност од потребите и проблемите со кои општината се соочува.

Општините даваат извештај за напредокот на ЛЕАП и негова имплементација само на нивните општински совети, но исто така важно е и МЖСПП и јавноста да бидат информирани за напредокот со активностите на ЛЕАП-от.

Затоа, ако се сака подобро учество на јавноста, потребно е да се земат во предвид следните активности од страна на ЕЛС:

- ❖ Вклучување на јавноста за време на подготовка на ЛЕАП
- ❖ Активно вклучување на општата јавност, научното општество, комерцијалниот сектор и другите засегнати страни кога ќе се прифаќаат стратешки документи за животната средина релевантни на локално ниво
- ❖ Директно вклучување во активностите за животна средина спроведени од страна на ЕЛС
- ❖ Информирање на јавноста за активностите во животната средина спроведени од страна на ЕЛС, но исто така и за проблемите во животната средина
- ❖ Спроведување на заеднички акции за животната средина заедно со НВО и приватниот сектор

Вклучување на јавноста за време на имплементација на ЛЕАП и во други заеднички акции во корист за олеснителна и успешна имплементација на ЛЕАП-от.

8.1. Преглед на акции за подигнување на јавна свест и вклучување на јавноста

Акција 1: Еколошки автобус
Цел на акцијата: Целта на оваа активност е да се зголеми свеста кај младата популација за значењето на животната средина и како треба да се однесуваат со цел нејзино зачувување.
Целна група: Основно училиште, Невладини организации, Генерална јавност
Реализација: За реализација на оваа активност Општината во соработка со ГО ќе ги договори локациите кои ќе ги посетат децата од основните училишта во општината. Како пример за локации кои можат да се посетат се ПП Езерани, мониторинг станица, инфо центар и сл. Општината ќе ги контактира основните училишта и раководните лица на објектите кои треба да се посетат. ГО ќе биде одговорна за организација на автобусот и предавачот кој ќе ги информира учесниците за живиот свет во и околу Преспанското Езеро. Дополнително може да се изработат и промотивни материјали за учесниците.
Очекувани резултати: Очекувани резултати од оваа активност се подигната свест кај младата популација за значењето на животната средина.

Акција 2: Поставување на паркинг за 15 велосипеди покрај крајбрежјето на Преспанското Езеро
Цел на акцијата: Целта на оваа активност е да придонесе кон подобрување на квалитетот на амбиенталниот воздух и намалување на нивото на бучава.
Целна група: Основно и средно училиште, Бизнес сектор, Невладини организации, Генерална јавност
Реализација: За реализација на оваа активност општината во соработка со Граѓанските организации ќе подготват онлајн анкета за избор на локација за поставување на паркинг за велосипеди. Подготвената анкета треба да биде поставена на интернет и фејсбук страната на Општината, со цел што повеќе граѓани да можат да гласаат каде треба да биде поставен паркингот за велосипеди. Времетраењето на анкетата треба да биде од 10 до 20 дена, по што резултатите од анкетата треба да се сумираат, а јавноста да се извести за резултатите од анкетата за избор на локација. Пред да се постави паркингот за велосипеди општината заедно со ГО ќе го промовираат настанот во медиумите и ќе ги поканат граѓаните да присуствуваат на самата промоција. За времетраењето на акцијата ГО можат да спроведат кампања за подигнување на свеста за користење на велосипеди, преку ќе се придонесе кон подобрување на квалитетот на воздухот и намалување на нивото на бучава. Изборот и начинот на подготовка на кампањата може да биде различен (посета на училишта, градинки, дистрибуција на флаери на прометни локации, организирање на едукативни активности, онлајн кампања итн.).
Очекувани резултати: Очекувани резултати од оваа активност се подобрување на квалитет на воздухот, намалување на нивото на бучава и воспоставување на кампањи за подигнување на јавната свест. Индикатор за успех на оваа активност е зголемен број на користење на велосипедот како превозно средство и подобрување на квалитетот на амбиенталниот воздух.

Акција 3: Едукација на фармерите и лозаро - овоштарите за употреба на биоразградливи и органски ѓубрива
Цел на акцијата: Целта на оваа активност е да придонесе кон намалена употреба на пестициди и вештачки ѓубрива, односно намалено загадување на почвата и водата од прекумерна употреба на ѓубрива.
Целна група: Земјоделци, лозари, бизнис сектор, Невладини организации
Реализација: За реализација на оваа активност општината може да соработува со здруженијата на граѓани од регионот. Потребно е да се организираат неколку работилници (2-3) кои ќе се одвиваат во општината, а предавачи ќе бидат лица од општината или претставници на бизнис секторот (оние кои се занимаваат со продажба и дистрибуција на вакви ѓубрива). Освен тоа може да се поканат и професори, претставници од Хидробиолошки Институт – Охрид или пак канцеларијата на УНДП во Ресен.
Очекувани резултати: Очекувани резултати од оваа активност е да се намали загадувањето на почвата и водата (особено Преспанското Езеро), односно да се запази моменталната состојба во езерото.

Акција 4: Промоција на природните реткости и заштитените подрачја на територијата на општината
Цел на акцијата: Целта на оваа активност е да придонесе кон зачувување и афирмација на природните богатства со кои изобилува општината.
Целна група: Основно и средно училиште, Бизнис сектор, Невладини организации, Генерална јавност
Реализација: Реализацијата на оваа активност може да се одвива на неколку начини. Еден од начините е 2-3 пати во годината општината во соработка со основните училишта од регионот да организира посета на паркот на природата „Езерани“, Преспанско езеро и другите природни вредности во општината. Посетата може да биде проширена и на станица за мерење на квалитет на водата во езерото, компостара или друг објект со кој се заштитува животната средина. Друга активност која општината може да ја организира во соработка со засегнатите страни од општината е поставување на информативни табли за видовите растенија, животни и птици и нивните живеалишта кои се наоѓаат во тој регион.
Очекувани резултати: Подигнување на свеста за природните богатства со кои изобилува регионот и потребата од нивна постојана заштита.

Акција 5: Одбележување на Часот на планетата Земја
Цел на акцијата: Целта на оваа акција е намалување на емисиите од јаглеродниот диоксид и да се подобри квалитетот на амбиенталниот воздух.
Целна група: Основно и средно училиште, Невладини организации, Генерална јавност
Реализација: ГО во соработка со Општината може да организира работилници, предавања во

општинските основни училишта или градинки за значењето на одбележувањето на овој ден. Исто така преку соопштенија може да ги информираат граѓаните да ги исклучат светилките во своите домови во времетраење од 1 час. На тој начин сите ќе допринесат кон намалување на потрошувачката на електрична енергија. Покрај соработката со училиштата и градинките може да се вклучат и трговските центри во оваа акција. ГО може да ги извести медиумите за спроведувањето на работилниците во училиштата и градинките.

ГО може да спроведе и кампања за подигнување на свеста за значењето за намалување на климатски промени. Изборот и начинот на правење на кампањата може да биде различен (посета на училишта, градинки, делење на флаери на прометни локации, организирање на предавања, онлајн кампања итн.).

Очекувани резултати: Очекувани резултати се подобрен квалитет на амбиенталниот воздух и воспоставена кампања за подигнување на свеста за одбележувањето на Часот на Планетата Земја.

Акција 6: Состанок и промоција на здружение на граѓани од регионот

Цел на акцијата: Целта на оваа активност е да се промовираат ГО кои се активни во Општината.

Целна група: Невладини организации

Реализација: За реализирање на оваа активност Општината треба секој месец да претстави по една ГО на нивната интернет страна која е регистрирана во Општината. Општината во соработка со ГО треба да изготви формулар кој ќе биде доставен до сите активни ГО. Општината може да направи и посебна секција за ГО на нивната интернет страна каде ќе можат ГО да објавуваат тековни активности и новости за нивната работа.

Очекувани резултати: Подобрена соработка помеѓу ГО и ЕЛС.

Акција 7: Информирање за јавните расправи за документи од животна средина

Цел на акцијата: Целта на оваа активност е да се информираат граѓаните со сите активности на општината и активно да се вклучат во процесот на носење одлуки.

Целна група: Невладини организации, генерална јавност, земјоделци, фармери, бизнис сектор

Реализација: Целта на оваа активност е граѓаните да бидат информирани за сите активности кои општината ги спроведува во регионот. Информирањето за јавната расправа како и вклучувањето на засегнатата јавност и населението во истата е важен елемент при процесот на донесување на одлуката. На тој начин се дава можност граѓаните да дадат коментари и предлози со цел унапредување на животната средина преку намалување или целосно отстранување на негативните влијанија генерирани од имплементацијата на активностите.

Органите на единиците на локалната самоуправа, заради учество на јавноста во донесувањето на одлуки, се должни да ја известат јавноста:

-) за сите предлози за изработување, донесување, изменување или ревидирање на планови и програми, по пат на јавни известувања, или на друг соодветен начин, како што се електронските и печатените медиуми,
-) да и овозможат на јавноста пристап до информации за предлозите, вклучувајќи и информации за правото на јавноста да учествува во постапката за одлучување по плановите и програмите и надлежниот орган до кого можат да се поднесуваат забелешки и прашања.

Ј да и обезбедат на јавноста право да ги изрази своите забелешки, предлози и мислења пред да се донесат одлуките за плановите и програмите, како и се должни при донесувањето на одлуките да ги земат во предвид мислењата од учеството на јавноста. Со цел да се запази законската обврска потребно е граѓаните да бидат информираат за различни документи од областа на животна средина како: (i) студии за оцена на влијанијата врз животната средина, (ii) извештај за стратемиска оцена за влијанијата врз животната средина, (iii) локален еколошки акционен план, (iv) донесување и измена на законска регулатива (закони, правилници, стратегии, планови и програми). Начинот на информирање на јавноста и нејзино вклучување е дефинирано во членовите б1, 69, 90 и 91 од Законот за животна средина ("Службен весник на Република Македонија" број 53/05, 81/05, 24/07, 159/08, 83/09, 48/10, 124/10, 51/11, 123/12, 93/13, 44/15 и 39/2016).   За да може успешно да се вклучат граѓаните во процесот на донесувањето на одлуките потребно е навремено информирање за плановите околу носењето на различните документи. За таа цел потребно е информацијата да биде навремено испратена до сите засегнати страни односно здруженија на граѓани кои работат во областа, бизнис секторот, академскиот сектор и генералната јавност. Исто така во зависност од потребите општината може да ја вклучи јавноста преку дистрибуција на прашалник за одредени прашања поврзани со животна средина и на таков начин да го испита нивното мислење. Освен прашалникот постојат и други алатки и методи кои се опишани во поглавјето 5 од овој документ.
Очекувани резултати: Поголема вклученост на јавноста.

Акција 8: Акција за подигање на цврст отпад и ОЕЕО

Цел на акцијата: Целта на оваа активност е да придонесе кон намалување на количините отпад односно правилно постапување со различните текови на отпад.
Целна група: Основно и средно училиште, Бизнис сектор, Невладини организации, Генерална јавност
Реализација: За реализација на оваа активност општината потребно е да организира јавна акција за подигање на цврст отпад и отпад од електрична и електронска опрема (ОЕЕО) од секое домаќинство кое има намера да се ослободи од овие видови отпад. Акцијата може да се спроведува заедно со колективен постапувач за ОЕЕО односно со Јавно комунално претпријатие за цврст отпад. Оваа акција може да се спроведе на ниво на општина или училиште.
Очекувани резултати: Очекувани резултати од оваа активност се подигнување на јавната свест за правилното постапување со различните типови отпад.

Акција 9: Подигање на свеста кај локалното население за значењето на биолошката разновидност

Цел на акцијата: Целта на оваа активност е да придонесе кон зачувување на биолошката разновидност
Целна група: Основно и средно училиште, Бизнис сектор, Невладини организации, Генерална јавност

Реализација: За реализација на оваа активност Општината заедно со ГО треба да изработи програма за едукација за локалното население. Откако ќе се изработи програмата ГО ќе одржи едукативни предавања врз база на изработена програма во основните и средните училишта. Дополнително може да се изработат и брошури кои можат да се дистрибуираат на локалното население.

Очекувани резултати: Очекувани резултати од оваа активност е зголемена свест кај граѓаните за биолошката разновидност.

Табела 4 Акциски план за период од 2017-2019

Ред. бр.	Активност	Време за реализација	Буџет (денари)	Одговорен за реализација	Индикатори	Извор за верификација
1.	Еколошки автобус	2017 година	15.000 денари	Општина Ресен во соработка со ЗГ	Број на учесници	Објавени текстови во медиуму
2.	Поставување на паркинг за 15 велосипеди покрај крајбрежјето на Преспанското Езеро	2018 година	20.000 денари	Општина Ресен во соработка со ЗГ	Број на паркирани велосипеди	Слика од поставениот паркинг за велосипеди
3.	Едукација на фармерите и лозаро - овоштарите за употреба на биоразградливи и органски ѓубрива	2018 година	10.000 денари	Општина Ресен во соработка со ЗГ	Број на посетители Број на изложувачи	Објавени текстови во медиуму
4.	Промоција на природните реткости и заштитените подрачја на територијата на општината	2018 година	5.000 денари	Општина Ресен во соработка со ЗГ	Број на вклучени ЗГ во акцијата Број на вклучени училишта/градинки Број на вклучени претпријатија	Објавени текстови во медиуму
5.	Одбележување на Часот на планетата Земја	2019 година	5.000 денари	Општина Ресен во соработка со ЗГ	Број на вклучени ЗГ во акцијата Број на вклучени училишта/градинки Број на вклучени претпријатија	Објавени текстови во медиуму
6.	Состанок и промоција на здружение на граѓани од регионот	2019 годниа	/	Општина Ресен во соработка со ЗГ	Број на промовирани ЗГ	Објавено портфолио за Здружението на граѓани
7.	Информирање за јавните расправи за документи од животна средина	Тековно	/	Општина Ресен во соработка со ЗГ	Број на информирани граѓани Број на информирани ЗГ	Број на присутни граѓани и ЗГ на јавните расправи

8.	Акција за подигање на цврст отпад и ОЕЕО	2019 година	/	Општина Ресен во соработка со ЗГ	Број на вклучени ЗГ во акцијата Број на вклучени училишта Број на вклучени граѓани	Објавени текстови во медиуму
9.	Подигање на свеста кај локалното население за значењето на биолошката разновидност	2019 година	/	Општина Ресен во соработка со ЗГ	Број на вклучени учесници	Изработена едукациска програма Изработени брошура

7.

(„ ” 50 1 3 71 1 3
O .5/02) ” .7/2010,
13/2013, 8/2015 11/2015) („

30.07.2018

.09-1502/7
31.07.2018

(„ . 36, 1 15 47
“ .5/02), 23, 1 “ .7/10, 13/13, 8/15
11/15), („ 30.07.2018

1

2

1.066

851

1.917

3

4

:

10 / 15

5

:

1.

(

-

)

100,00

(

)

2.

2.000,00

8

3.

2.000,00

/

6

7

” .

.08-1436/9
30.07.2018

8.

(,, 50 1 3
” .5/02) 71 1 3
O (,, ” .7/2010,
13/2013, 8/2015 11/2015)

30.07.2018

.09-1502/8
31.07.2018

11/15) („ . („ 36 “ .5/02), 1 15 23 1 47 “ . 7/10,13/13, 8/15 30.07.2018 ,

2623/8 29.10.2015 . . 08 -

- , 4 : .08-1877/16 31.08.2017
1. 4) . 700, 00 (
2. 8) . 600,00 (
3. / 3.000,00
4. :
- 350,00 ,
5. 12.000,00
- 8 (,) .
6. : 3.000,00 -
7. : 3.000,00 -

2

.08-1436/10
30.07.2018

9.

(„ 50 1 3
” .5/02) 71 1 3
O („ ” .7/2010,
13/2013, 8/2015 11/2015)

”

”

”

”

30.07.2018

.09-1502/9
31.07.2018

(„ 36 1 10
“ . 5/02) 23 1 47
11/15), („ “ . 7/10, 13/13, 8/15
30.07.2018 ,

”

“

1

”

“

2

38.962.591 .

-

33.783.834 .

3

5.178.757 .

:

108.000

5.070.757 .

4

“

”

.08-1436/11
30.07.2018

..

10.

(,, 50 1 3 71 1 3
" .5/02) " .7/2010,
O (,,
13/2013, 8/2015 11/2015)

30.07.2018

.09-1502/10
31.07.2018

23 .3
(,, . " .62/2004, 89/2008, 115/2010, 53/2011, 141/2012, 164/2013,
187/2013, 166/2014, 199/2014, 129/2015, 192/2015, 39/2016, 53/2016 71/2016),
36 .1 .15 (,, . . ." .
5/02) 23 1 8 (,,
" .7/10, 13/2013, 8/2015 11/2015),
30.07.2018 ,

:

1

2 ()

01.08.2018
27.08.2018

“

2

“

.08-1436/12
30.07.2018

c.p.

11.

(,, 50 1 3 71 1 3
” .5/02) ” .7/2010,
O (,,
13/2013, 8/2015 11/2015)

, , 2017

, 2017 ,
30.07.2018 .

.09-1502/11
31.07.2018 . .

86 (,,
” .7/2010, 13/2013, 08/2015 11/2015)
30.07.2018 ,
, ,
2017 ,

1. , 2017 .

.08-1436/13
30.07.2018 . .

12.

(„ 50 1 3
” .5/02) 71 1 ” 3
O („ .7/2010,
13/2013, 8/2015 11/2015)

„ ” – 2017/2018

„ ” – 2017/2018 ,
30.07.2018

.09-1502/12
31.07.2018 . .

86 („
” .7/2010, 13/2013, 08/2015 11/2015)
30.07.2018 ,
” –
2017/2018 ,

1. „ ” –
2017/2018 .

.08-1436/14
30.07.2018 . .

13.

(„ 50 1 3
” .5/02) 71 1 3
O („ .7/2010,
13/2013, 8/2015 11/2015)

„ ” – 2017/2018

„ ” – 2017/2018 ,
30.07.2018

.09-1502/13
31.07.2018 . .

86 („
” .7/2010, 13/2013, 08/2015 11/2015)
30.07.2018 ,
” –
2017/2018 ,

1. „ ” –
2017/2018 .

.08-1436/15
30.07.2018 . .

14.

(,, 50 1 3
” .5/02) 71 1 ” 3
O (,, .7/2010,
13/2013, 8/2015 11/2015)

” — . 2017/2018

” — . 2017/2018

30.07.2018

.09-1502/14
31.07.2018

. .

86 (,,
” .7/2010, 13/2013, 08/2015 11/2015)
30.07.2018
” — .
2017/2018

1.

” — . 2017/2018 ”

.08-1436/16
30.07.2018

. .

15.

(,, 50 1 3 71 1 3
O .5/02) ” .7/2010,
13/2013, 8/2015 11/2015) (,,

” - . 2017/2018

” - . 2017/2018 ,
30.07.2018

.09-1502/15
31.07.2018

. .

86 (,,
” .7/2010, 13/2013, 08/2015 11/2015)
30.07.2018 ,
” - .
2017/2018 ,

1. ” -
2017/2018 .

.08-1436/17
30.07.2018

. .

16.

(„ ” 50 1 3 71 1 3
O .5/02) ” .7/2010,
13/2013, 8/2015 11/2015) („

„ ” - . 2017/2018

„ ” - . 2017/2018 ,
30.07.2018

.09-1502/16
31.07.2018

. .

86 („
” .7/2010, 13/2013, 08/2015 11/2015)
30.07.2018 ,
2017/2018 , ” - .

1. „ ” -
2017/2018 .

.08-1436/18
30.07.2018

. .

1.	I , – 2018	.1
2.	–	.2
3.	-	.4
4.		.5
5.	, , ,	.7
6.		.8
7.		.43
8.		.46
9.	”	.48
10.		.49
11.	, , 2017	.50
12.	” – 2017/2018	.51

13.	” –	2017/2018		”	. 52
14.	” – .	2017/2018		”	. 53
15.	” - .	2017/2018		”	. 54
16.	” - .	2017/2018		”	. 55